

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

06.04.2022

м. Київ

№ 98

Про Національну доповідь НАН України
«Національна стійкість України:
стратегія відповіді на виклики та
випередження гібридних загроз»

Заслухавши та обговоривши доповідь віцепрезидента НАН України академіка НАН України С.І.Пирожкова про основні положення Національної доповіді НАН України «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз», Президія Національної академії наук України відзначає, що в умовах війни Російської Федерації проти України надзвичайно актуальним завданням для нашої країни є зміцнення національної системи стійкості як ключового сегмента захисту державної незалежності та збереження цивілізаційної суб'єктності країни.

Після Революції гідності 2013-2014 рр. Україна постала перед низкою принципово нових викликів, головним джерелом яких є російська агресія проти України, що 24 лютого 2022 р. переросла у повномасштабне вторгнення, яке в офіційній російській риториці представлено як проведення так званої спеціальної військової операції. Ці виклики не обмежилися територіальними втратами – анексією Автономної Республіки Крим та окупацією окремих районів Донецької та Луганської областей, а й спричинили цілу низку гібридних загроз асиметричного характеру. Більше того, розв'язана Росією повномасштабна війна загрожує самому існуванню Української держави і нашого народу.

Військові дії Російської Федерації на суверенній території України мають небачений протягом десятиліть масштаб у Європі й ведуться у варварський спосіб з порушенням законів і звичаїв війни, супроводжуючись, попри заперечення з боку керівництва РФ, інтенсивним бомбардуванням цивільних об'єктів й масовими жертвами серед мирного населення, що сприймається усім цивілізованим світом як незаперечний факт гуманітарної катастрофи.

Усе це зумовлює гостру потребу в науковому пошуку нових відповідей на виклики гібридних загроз в умовах зовнішньої агресії, зокрема шляхом осмислення поняття національної стійкості.

Стійкість, або резильєнтність (від. англ. resilience – життєстійкість, спроможність відновлюватись) – термін, який останнім часом міцно закріпився в міжнародній політиці. З погляду сучасної міжнародної практики резильєнтність – це здатність суб'єкта міжнародних відносин протидіяти гібридним загрозам й відновлюватися у посткризовий період.

Однією з основних засад Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України у 2020 р., є концепт стійкості, що мається на увазі як здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати сталі функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх вразливостей. Стратегією передбачено запровадження національної системи стійкості для забезпечення високого рівня готовності суспільства і держави до реагування на широкий спектр загроз.

У доповіді комплексно досліджено проблематику стійкості українського суспільства та національно-державницьких проєктів до зовнішніх викликів і загроз в історичній ретроспективі та в новітній період. Проаналізовано основні види гібридних загроз для України в умовах російської агресії. Визначено пріоритетні напрями та етапи реалізації стратегії національної стійкості України, а також інституційні, правові та інформаційні чинники її забезпечення в політичній, економічній, соціальній, гуманітарній та військовій сферах.

Авторами доповіді обґрунтовано, що резильєнтність як стратегія відповіді на деструктивні виклики й випередження загроз цивілізаційній суб'єктності України у сучасному кризовому світі потребує реалізації як мінімум трьох принципових етапів: 1) аналітичного, 2) практичного та 3) заключного.

Перший етап включає в себе моніторинг реальних подій та ситуацій у світі з метою передбачення конкретних внутрішніх або зовнішніх викликів і загроз, відокремлення одних від інших, їх класифікацію та виявлення взаємозв'язків, а також вироблення плану дій щодо випередження, нейтралізації та протидії їм. На другому етапі відбувається практичне здійснення нейтралізації деструктивних викликів та загроз. На третьому етапі проводиться аналіз результатів та наслідків практичного етапу, що стає основою для корекції практичних дій.

Аналіз як зовнішніх, так і внутрішніх викликів і загроз цивілізаційній суб'єктності України потребує осмислення на економічному, соціально-політичному, правовому, військово-політичному, духовно-культурному, освітньо-науковому та мережево-інформаційному напрямках.

В умовах повномасштабної війни з РФ найбільш надійним ресурсом стійкості українського народу є незламна воля і готовність українців чинити мужній і героїчний опір російським окупантам. Водночас ефективність застосування ресурсів стійкості значною мірою залежить від ряду політико-ідеологічних, управлінських і зовнішньополітичних факторів.

Отже, для сучасної Української держави саме національна стійкість є стратегією, яка із залученням інтелектуальних ресурсів має захистити нашу незалежність і розгорнути потенціал цивілізаційної суб'єктності. Тому політична й інтелектуальна еліти України мають зробити все можливе для утвердження і розвитку цієї стратегії.

У підготовці Національної доповіді НАН України «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз» взяли участь фахівці Інституту історії України НАН України, Інституту соціології НАН України, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України, Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, Інституту філософії ім.Г.С.Сковороди НАН України, Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України». Доповідь є інтегрованим результатом наукових досліджень, виконаних у межах дослідницьких проєктів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук у 2021 році.

Враховуючи зазначене та беручи до уваги безумовну важливість проблем, визначених у Національній доповіді НАН України «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз», Президія НАН України постановляє:

1. Доповідь віцепрезидента НАН України академіка НАН України С.І.Пирожкова взяти до відома.

2. Підготовлену Секцією суспільних і гуманітарних наук НАН України Національну доповідь НАН України «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз» в цілому схвалити.

3. Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України (академік НАН України С.І.Пирожков):

3.1. У місячний строк доопрацювати Національну доповідь НАН України «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз» з урахуванням висловлених зауважень і пропозицій та, за можливості, надіслати її до Офісу Президента України, Ради національної безпеки і оборони України,

Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства юстиції України, Міністерства оборони України, Офісу Генерального прокурора, Міністерства внутрішніх справ України, інших зацікавлених міністерств і відомств.

3.2. Забезпечити презентацію громадськості основних положень зазначеної доповіді, зокрема через засоби масової інформації.

3.3. Розмістити повнотекстовий електронний варіант Національної доповіді НАН України «Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз» на веб-сайтах НАН України, Національної бібліотеки України ім.В.І.Вернадського, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України, інших установ НАН України, що взяли участь у підготовці доповіді.

3.4. Спільно з Національною академією правових наук України, Національною академією педагогічних наук України, Національним інститутом стратегічних досліджень, закладами вищої освіти України активізувати роботу щодо підготовки наукових і науково-популярних праць, проведення наукових заходів з проблематики зміцнення національної системи стійкості, забезпечення надійних міжнародних гарантій безпеки України, оцінки наслідків російської агресії для української економіки та соціальної сфери, аналізу соціально-психологічного стану населення України в умовах війни.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Секцію суспільних і гуманітарних наук НАН України (академік НАН України С.І.Пирожков) та Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України
академік НАН України

Вячеслав БОГДАНОВ